

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПІЛЬГИ ЯК ОДНОГО ЗІ СПОСОБІВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

ACTUAL PROBLEMATIC ISSUES OF IMPLEMENTING THE RIGHT TO BENEFITS AS ONE OF THE METHODS OF SOCIAL PROTECTION OF WAR VETERANS IN UKRAINE

Кузнецова М.Ю., к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет

Гресь Н.М., д.філос.,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет

Горбачова К.М., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет

Стаття присвячена дискусійним нагальним питанням реалізації права на пільги як одного зі способів соціального захисту ветеранів війни в Україні. Наголошено і доведено, що триваюче повномасштабне вторгнення зумовило появу нових складних викликів для країни, як воєнного, так і невоєнного характеру. Із числа таких позицій особливе місце відведене питанням зростання кількості осіб, які приймають участь у заходах іменованих захистом Батьківщини і справедливо мають право розраховувати на відповідну належну реакцію з боку держави. Підкреслюється й аргументується думка, що в нинішніх умовах виникають певні ризики стосовно реальної здатності виконання таких конституційних зобов'язань. З огляду на це, наголошується щодо доцільності й своєчасності вивчення та дослідження репрезентованої тематики за для напрацювання першочергових кроків щодо вирішення нагальних проблем.

Для забезпечення повноти і всебічності дослідження розкривається статус «ветеран війни» як центральної категорії й понятійної одиниці. Встановлюється, що представлена категорія включає в себе декілька самостійних статусів осіб (учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни). Формулюється закономірний висновок, що набуття відповідного статусу є обов'язковим для подальшого визнання ветераном війни.

З'ясується, що чинним законодавством передбачено широкий спектр пільг на котрі мають право ветерани війни. Наголошується їх надання – конституційний обов'язок держави та є одним із дієвих способів демонстрації дійсних намірів керівництва країни реалізації соціальних гарантій, у тому числі відносно нинішніх і майбутніх військовослужбовців.

Акцентується увага на певних ризиках щодо неможливості надання окремих пільг внаслідок сукупної дії низки груп факторів (управлінського, технічного, фінансового, юридичного й інших). Висвітлюються та змістовно досліджуються погляди вчених і публічних діячів на предмет недоліків поточного правового забезпечення цієї сфери, ряду технічних аспектів, організаційних і фінансових питань тощо. Ініціюються зміни до чинного законодавства, покликані сформувати сприятливе підґрунтя для подальшого комплексного розв'язання нагальних дискусійних питань.

Ключові слова: механізми, моніторинг, особи з інвалідністю внаслідок війни, пільги, соціальні гарантії, учасники бойових дій, учасники війни.

The article is devoted to the debatable issues of implementing the right to benefits as one of the methods of social protection of war veterans in Ukraine. It has been emphasized and proven that the ongoing full-scale invasion has led to the emergence of new complex challenges for the country, both military and non-military in nature. Among such positions, a special place is given to the issue of the increase in the number of people who took part in measures called the defense of the Motherland and have the right to expect a corresponding and appropriate reaction from the state. The opinion is emphasized and argued that in the current conditions there are certain risks regarding the real ability to fulfill such constitutional obligations. In view of this, it is emphasized the expediency and timeliness of studying and researching the represented subject in order to develop priority steps to solve urgent problems.

To ensure the completeness and comprehensiveness of the study, the status of "war veteran" is revealed as a central category and conceptual unit. It is established that the presented category includes several independent statuses of persons (combatants, persons with disabilities due to war, war participants). A logical conclusion is formulated that the acquisition of the appropriate status is mandatory for further recognition as a war veteran.

It turns out that the current legislation provides for a wide range of benefits to which war veterans are entitled. It is emphasized that their provision is a constitutional obligation of the state and is one of the effective ways of demonstrating the real intentions of the country's leadership to implement social guarantees, including those for current and future military personnel.

Attention is focused on certain risks regarding the impossibility of providing individual benefits as a result of the combined action of a number of groups of factors (management, technical, financial, legal, and others). The views of scientists and public figures on the shortcomings of the current legal provision of this area, a number of technical aspects, organizational and financial issues, etc. are highlighted and meaningfully researched. Changes to the current legislation are being initiated, designed to create a favorable basis for the further comprehensive resolution of controversial issues.

Key words: mechanisms, monitoring, persons with disabilities due to war, benefits, social guarantees, participants in hostilities, participants in the war.

Вступ. Триваюче повномасштабне вторгнення зумовило появу нових деструктивних наслідків для країни, що відчутно позначились на різних критичних процесах оборонного, економічного, інформаційного, соціального й інших спрямувань. На третій рік війни ця тенденція продовжує своє існування розширюючи масштаби й ускладнюючи деякі наявні проблеми, тим самим послаблюючи потенціал держави. У результаті чого, виникають нові й посилюють дію окремі існуючі виклики, загрози

та ризики національній безпеці України. Все це ускладнює протидію зовнішньому агресору, який системно й активно застосовує різні методи гібридної війни та ведення внутрішніх справ, котрі мають задовольняти хоч б ключові суспільні запити.

Наведена ситуація призвела до того, що щоденно держава стикається з багатьма складними комплексними питаннями вирішення котрих – нагальна потреба сьогодення. Окрім багатьох суттєвих загроз воєнного характеру

мова йде і про інші аспекти, які можна вважати похідними від зовнішньої агресії. Нарівні із фінансовим і матеріально-технічним й іншим забезпеченням діючих військовослужбовців Збройних Сил України вагоме значення має належний соціальний захист осіб, які приймали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав. Сумлінно й стійко виконавши конституційний обов'язок вони справедливо мають право розраховувати на адекватну відповідь з боку держави, у тому числі, за рахунок матеріального забезпечення від соціальних ризиків.

За даними, оприлюдненими Міністерством у справах ветеранів України (далі – Мінветеранів) лише учасників бойових дій налічується майже 500 тис. При цьому із посиланням на вказаний центральний орган виконавчої влади у 2024 р. показник кількості зареєстрованих ветеранів війни сягає 1,2 млн ос. Після завершення війни, лише за попередніми розрахунками, очікується зростання цього значення до 5–6 млн. З поміж іншого, така статистика наводить на думку про потенційний колапс системи вітчизняного соціального забезпечення. Ураховуючи об'єктивну прогресуючу кількість реципієнтів різних видів соціальної допомоги, у тому числі представників решти категорій питання матеріальних, технічних, фінансових й інших можливостей держави є вкрай важливе.

Зазначена проблематика вже набула неабиякого розголосу й зумовила офіційне публічне реагування. Наочним свідченням цього є прийняття Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України для підготовки та комплексного врегулювання питань надання соціальних гарантій ветеранам війни, Захисникам і Захисницям України та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України» від 09.08.2023 р. № 3308-IX [1] з метою запуску й легалізації функціонування одноіменного суб'єкта для напрацювання шляхів із поступового вирішення відповідних проблем. У травні 2024 р. під час одного з виїзних засідань, якраз порушувалось питання про значне зростання кількості ветеранів війни і потребу посилення ефективності соціального захисту щодо цих осіб. Вказане доводить міркування про актуальність цієї проблематики та підтверджує думку про слушність і своєчасність дослідження питання правового забезпечення соціального захисту ветеранів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика правового забезпечення безперешкодного й своєчасного надання пільг ветеранам війни на сучасному етапі не достатньо розроблена в Україні. Навіть попри дійсну важливість висвітлених питань поточна кількість наукових доробків й різних аналітичних матеріалів є недостатньою, з огляду на чисельність і складність потенційних дискусійних положень.

Серед існуючих знакових результатів досліджень доцільно виділити окремі відомих діячів і діячок, а саме В. Кохана [8] (2024 р.), Н. Ломоносової, А. Хелашвілі, Ю. Назаренко [10] (2024 р.), В. Ляшук, О. Макеєвої [7] (2023 р.), Р. Погосяна [9] (2023 р.) й інших. Так зокрема, В. Кохан [8] фокусує увагу на деяких проблемах неефективності механізму захисту трудових прав ветеранів. В. Ляшук, О. Макеєва [7] зосереджуються щодо певних дискусійних питань технічного й юридичного спрямування. На окремі важливі правові аспекти сфокусований погляд Р. Погосяна [9] і згаданих В. Ляшук, О. Макеєвої [7]. Фінансовій стороні цих проблем присвячені відповідні колективні міркування, об'єктивовані авторками Н. Ломоносовою, А. Хелашвілі та Ю. Назаренко [10]. Зазначені роботи мають неабияку цінність для перспективного розвитку законодавства у відповідній сфері. Водночас, у цих й інших дослідженнях не достатня увага присвячена питанням першочергових кроків вирішення

наявних проблем. До того ж, не йдеться про охоплення більшості ключових позицій (реальне гарантування лівової частки різних видів пільг), що несе певні ризики в умовах складного економічного становища держави й усвідомлення безальтернативної потреби ефективного соціального захисту ветеранів війни.

Мета дослідження. Керуючись наведеними орієнтирами репрезентованої тематики мета роботи має полягати у дослідженні актуальних проблемних питань реалізації права на пільги як одного зі способів соціального захисту ветеранів війни в Україні. Досягнення цієї мети вбачається можливим шляхом виконання таких завдань: 1) проаналізувати правовий статус «ветеран війни» крізь призму чинного законодавства; 2) визначити спектр базових пільг, на котрі мають право особи, які приймали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав; 3) з урахуванням підсумків досліджень інших вчених визначити ключові першочергові напрями вирішення проблемних питань у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Безпосередньому дослідженню питання особливостей соціального захисту ветеранів із позиції правового забезпечення має передувати загальна характеристика категорії «ветеран війни». Зазначене сприятиме необхідній повноті і всебічності розкриття проблематики та сформує необхідне уявлення про осіб, наділених відповідним статусом.

Ст. 4 ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ [2] визначено, що ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав [2]. Зі змісту наведеного поняття можна зробити висновок, що йдеться про вказівку стосовно обов'язкової участі у заходах під егідою «захист Батьківщини» чи бойових дій на території інших країн, шляхом реалізації відповідних форм і методів та у певні способи. Іншими словами, набуттю статусу «ветеран війни» має передувати обов'язкова участь особи в певних, законодавчо передбачених мірах воєнного характеру.

Окрім наведеної вище приналежності аналізоване поняття можна також розцінювати як узагальнене, що включає в себе декілька інших самостійних статусів осіб. Керуючись ст. 4 цього ж законодавчого акту йдеться про наступні позиції: 1) учасники бойових дій; 2) особи з інвалідністю внаслідок війни; 3) учасники війни [2]. Кожен із представників перерахованих груп може набути статус «ветеран війни» і, у подальшому, справедливо розраховувати на отримання відповідного спектру соціальних гарантій.

З приводу характеристики кожної з цих груп, то учасниками бойових дій визнаються особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час (ст. 5) [2]. При цьому п. п. 1-23 ст. 6 ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ [2] конкретизовано перелік таких осіб (військовослужбовці, які проходили службу у періоди громадянської та Другої світової воєн, особи, які брали участь у всіх формах збройної боротьби за незалежність України у ХХ ст. та багато інших), паралельно вказавши на історичні події (рухи опору на тимчасово окупованій території, проведення антитерористичної операції, військова агресія РФ проти України тощо), що розцінюються як безпосередній захист Батьківщини.

Стосовно «осіб з інвалідністю внаслідок війни», то йдеться про громадян із числа військовослужбовців діючої армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту

Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових дільницях залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Другої світової воєн або з участю в бойових діях у мирний час [2]. За аналогією до нормативної характеристики категорії «учасники бойових дій» п. п. 1-16 ст. 7 ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ [2] визначено перелік груп осіб, які можуть отримати статус осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Щодо учасників війни, то слід вести мову про військовослужбовців, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього ссрр, трудівників тилу, а також інших осіб, передбачених профільним законодавчим актом [2]. П. п. 1-13 ст. 9 згаданого законодавчого акту містять перелік осіб, які офіційно можуть бути визнані учасниками війни.

З цього можна зробити проміжний висновок, що категорія «ветеран війни» передбачає обов'язкову попередню участь особи у заходах, котрі офіційно позиціонуються як захист Батьківщини чи бойових діях на території інших країн. Хоча б одна з цих умов є обов'язковою для наділення особою таким статусом і, відповідно, подальший її розрахунок на гарантування певного спектра соціальних гарантій.

Статус «ветеран війни» включає в себе декілька самостійних статусів осіб (учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни). Щодо кожної з цих позицій передбачено декілька законодавчо визнаних груп осіб, які можуть претендувати на той чи інший названий статус і, відповідно, також стати ветераном війни. З огляду на це, набуття статусу «ветеран війни» (з урахуванням Положення про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 12.05.1994 р. № 302 [3] та Постанови КМУ «Про порядок надання пільг, передбачених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 16.02.1994 р. № 94 [4]) обов'язково передуює визнання особою учасником бойових дій, або особою з інвалідністю внаслідок війни, або учасником війни.

Відповідно, як зазначалось нами на початковому етапі дослідження, мова йде про численну кількість населення, котра має право отримати широкий перелік соціальних гарантій. Маючи офіційне визнання ветеран війни, особа посідає своє чільне місце серед представників інших груп – потенційних реципієнтів різних типів соціального захисту. Ця істотна обставина змушує державу всіляко забезпечувати виконання декларованих зобов'язань, виходячи з конституційних основ, міркувань справедливості, стимулювання її захисту нинішніми і майбутніми військовослужбовцями тощо.

Ст. ст. 12–14 ЗУ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ [2] визначено перелік пільг, які мають надаватися учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни, відповідно. Зважаючи на чисельність таких пільг і беручи до уваги кількість самостійних груп учасників ветеранів війни доцільним вбачається представити узагальнене їх вчення, попередньо репрезентоване Мін-ветеранів (див. табл.).

Як бачимо, законодавчо закріплюється широкий спектр пільг різного характеру на котрі мають право ветерани війни. При цьому існують певні мотивовані сумніви щодо дійсної можливості реалізації перерахованих й решти санкціонованих можливостей такого характеру. Навіть офіційно зареєстрована кількість ветеранів війни

(1,2 млн осіб) продукує появу низки ризиків із позиції реалістичності задоволення всіх соціальних запитів. Проблема криється не лише в деяких правових механізмах чи бюрократизації окремих організаційних процедур, а й зумовлюється іншими аспектами (матеріальними, технічними, управлінськими, фінансовими тощо). До прикладу, позачергове безоплатне забезпечення автомобілем осіб з інвалідністю внаслідок війни процедурно регламентоване Порядком забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями, затвердженим постановою КМУ від 19.07.2006 р. № 999 [6] на практиці не завжди вдається належно реалізувати. Окрім типової й закономірної перепони індивідуальних потреб осіб, відсутні також цілісні публічні інструменти (насамперед, спеціалізовані державні програми) покликані активізувати цей напрям. У першу чергу, йдеться про питання поглиблення комунікації між державою й такими отримувачами пільг. Це має сформувати сприятливе підґрунтя для своєчасного й максимальної, з позиції кількості, реалізації одномоментної соціальної гарантії, шляхом урахування персональних потреб, налагодження стійкої комунікації з виробниками (постачальниками) транспортних засобів, ухвалення графіків їх обов'язкової видачі тощо.

Подібні за смыслом судження можна зустріти в актуальних наукових доробках В. Ляшук, О. Макеєвої, В. Кохана, Р. Погосяна, а також аналітичних матеріалах Н. Ломоносова, А. Хелашвілі й Ю. Назаренко (Розділ 3, підрозділ 3.4) [10]. Дослідники (-ці) і визнані публічні діячі (-ки) зосереджують увагу на проблемі різних аспектів недосконалості нинішньої системи соціального забезпечення.

Йдеться, як про широкий діапазон складних питань технічного (автоматизація всіх наявних ветеранських послуг («Ветеран» В. Ляшук, О. Макеєва [7, с. 314], фінансового (нестача коштів у місцевих бюджетах) Н. Ломоносова, А. Хелашвілі, Ю. Назаренко [10, с. 92, 93], а також юридичного (потреба ухвалення єдиного стандарту надання послуг ветеранам війни) В. Ляшук, О. Макеєва [7, с. 314], (неефективний механізм захисту трудових прав ветеранів) В. Кохан [8, с. 43-44], (посилення участі ветеранів війни у процесах прийняття рішень на рівні держави та громади) Р. Погосян [9, с. 112] характеру. Однак, для розв'язання більшості з їх числа необхідним є застосунок якраз збалансованого й адаптованого до викликів сьогодення правового інструментарію. Тобто, виникає об'єктивна необхідність поглибленого вивчення кожного з цих й інших нагальних питань із кінцевою метою – напрацювання правотворчих ініціатив щодо дієвого вирішення останніх.

Поряд із цим, однією з ключових проблем сьогодення доцільно вважати питання своєчасного й повноцінного надання всіх згаданих вище пільг. На поточному етапі першочерговим слухним кроком є посилення моніторингу за станом реалізації відповідних прав ветеранів війни. Це сформує змістовне розуміння про кількість проблем і їх суть, що матиме значення для належного вирішення останніх, мінімізуючи випадки хибних ініціатив. Оскільки, матимуть місце можливості виокремити ключові із їх числа, з'ясувати й проаналізувати передумови появи останніх, визначити прогалини та колізії чинного правового забезпечення предметної сфери, організаційні прорахунки і суперечності тощо.

Порядок проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг, затверджений постановою КМУ від 01.06.2020 р. № 449 [11] націлений на ширше коло базових питань і не враховує низку аспектів щодо саме надання пільг. Він спрямований на базові питання іменовані соціальними послугами, котрі позиціонуються як «... дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають» (п. 17 ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про соціальні послуги» від

Вид гарантії чи пільги	Учасники бойових дій	Особи з інвалідністю внаслідок війни	Учасники війни
Безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів	+	+	+
Безоплатне зубопротезування	першочергово	позачергово	першочергово
Безоплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами	–	+	–
Безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням	Зупинено на 2024 р.	Зупинено на 2024 р.	Зупинено на 2024 р.
Квартплата	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Плата за комунальні послуги	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Опалення будинків	Знижка 75%	Знижка 100%	Знижка 50%
Безкоштовний проїзд	+	+	–
Користування при виході на пенсію поліклініками та госпіталями	+	+	+
Щорічне медичне обстеження і диспансеризація	+	+	+
Обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та госпіталізація	першочергово	позачергово	першочергово
Виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи	100% середньої з/п незалежно від стажу роботи
Використання чергової щорічної відпустки у зручний час	+	+	+
Додаткова відпустка строком 14 календарних днів на рік	Із збереженням заробітної плати	Із збереженням заробітної плати	Без збереження заробітної плати
Переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників	+	+	–
Забезпечення жилью площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов	першочергово	позачергово	першочергово
Відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва	першочергово	позачергово	першочергово
Ремонт жилих будинків і квартир цих осіб, які потребують поліпшення житлових умов та забезпечення їх паливом	першочергово	позачергово	першочергово
Одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і підвірних будівель, дачних будинків і благоустрій садових ділянок	+	+	+
Вступ до ЖБК, кооперативів по будівництву	першочергово	першочергово	першочергово
Пільги зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету	+	+	+
Позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів	+	+	+
Першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту, службами, що надають соціальні послуги з догляду	+	+	+
Переважне право на вступ до закладів вищої, фахової передвищої освіти, право на позаконкурсний вступ до закладів професійної (професійно-технічної) освіти	+	+	–
Виплата до Дня Незалежності України	+	+	+
Позачергове працевлаштування за спеціальністю	–	+	–
Позачергове безоплатне забезпечення автомобілем	–	+	–
Звільнення від орендної плати за гаражі під спецзасоби для пересування	–	+	–
Позачергове забезпечення продовольчими товарами в спеціалізованих салонах-магазинах	–	+	–

Веб-портал Мінветеранів [5]

17.01.2019 р. № 2671-VIII) [12]. Тобто, мовиться про основоположний спектр позицій, що унеможливило предмети концентрацію на окремих важливих складових.

Доцільним і своєчасним було розглянути питання щодо внесення змін у наведений підзаконний нормативно-правовий акт стосовно моніторингу надання пільг вразливим категоріям (багатодітні сім'ї, ветерани війни, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, малозабезпечені сім'ї та ін.). Перевагами такої ініціативи слушно вважати посилення державної політики з питань пільгового забезпечення населення, виконання своїх безпосередніх зобов'язань перед суспільством і необхідна підтримка громадян у нинішній надскладний період. Щодо саме категорії ветеранів війни, то окрім перерахованого йдеться і про дійсну демонстрацію готовності забезпечувати їх соціальний захист додатково мотивуючи майбутніх і діючих військовослужбовців протистояти агресору.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У відповідності до сформуваної мети роботи виявлено й проаналізовано ключові першочергові дискусійні питання щодо реалізації права на пільги як одного зі способів соціального захисту ветеранів війни в Україні. Отримані результати роботи полягають у наступному:

1. Статус «ветеран війни» передбачає обов'язкову попередню участь особи у заходах, котрі офіційно визнаються як захист Батьківщини чи бойових дій на території інших країн. Зазначена категорія включає в себе декілька самостійних статусів осіб (учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни) набуття того чи іншого із них є обов'язковим для подальшого визнання ветераном війни.

2. Чинним законодавством передбачено широкий спектр пільг різного характеру на котрі мають право розраховувати ветерани війни. Зобов'язання надання таких пільг визначено на конституційному рівня, відповідає засадам справедливості й має наочню стимулювати реалізовувати заходи щодо захисту Батьківщини нинішніми і майбутніми військовослужбовцями. До того ж, їх отримання відповідає законодавчим цілям соціального захисту – матеріального забезпечення від настання соціальних ризиків.

3. Нинішнє правове забезпечення соціального захисту ветеранів війни потребує удосконалення з огляду на певні недоліки управлінського, технічного, фінансового, юридичного й інших походжень. Зважаючи на поточну кількість таких осіб та урахування невідворотну тенденцію до істотного зростання їх чисельності відсутність відповідного реагування призведе до колапсу системи соціального забезпечення. Нагальна потреба виникає в ініціюванні першочергових кроків (напрацювання збалансованих і адаптованих до викликів сьогодення правових механізмів, посилення інструментів моніторингу за повнотою, своєчасністю і якістю надання пільг), покликаних сформувати підґрунтя для подальшого розв'язання дискусійних питань.

Проблематика соціального захисту ветеранів війни є вкрай актуальною, малодослідженою і потребує комплексної наукової розробки в осяжному майбутньому. Отримані результати можна буде використати під час вивчення та дослідження різних граней цього питання у рамках самостійних наукових робіт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України для підготовки та комплексного врегулювання питань надання соціальних гарантій ветеранам війни, Захисникам і Захисницям України та членам їх сімей, членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України: Постанова Верховної Ради України від 9 серпня 2023 р. № 3308-IX / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3308-IX#Text>.
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
3. Про порядок видачі посвідчень і нагрудних знаків ветеранів війни: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 1994 р. № 302 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-94-%D0%BF#Text>.
4. Про порядок надання пільг, передбачених Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1994 р. № 94 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-94-%D0%BF#Text>.
5. Соціальні гарантії та пільги для ветеранів. *Веб-портал: Мінветеранів*. 2024. URL: https://veteranfund.com.ua/legal_consultations/social-garnt-pilgi/.
6. Деякі питання соціального захисту осіб з інвалідністю: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2006 р. № 999 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2006-%D0%BF#Text>.
7. Ляшук В., Макеєва О. Проблеми забезпечення соціальних прав військослужбовців та ветеранів. *Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень: збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова; Навчально-науковий інститут права та політології УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.)*. Київ: Видавництво УДУ імені Михайла Драгоманова. 2024. С. 312–314.
8. Кохан В. Захист трудових прав ветеранів війни. *Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, юристів-практиків, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ. (м. Київ, 29 березня 2024 р.) / За ред. проф. Татаренко Г. В.* Київ: Видавництво Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. 2024. 216 с.
9. Погосян Р. Поняття та особливості захисту прав ветеранів війни. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 1. С. 109–113.
10. Ломоносова Н., Хелашвілі А., Назаренко Ю. Соціальні послуги для ветеранів та ветеранок у громадах: виклики та потреби. *Cedoss; Принцип*. 2024. 132 с.
11. Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 449 / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF#Text>.
12. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.